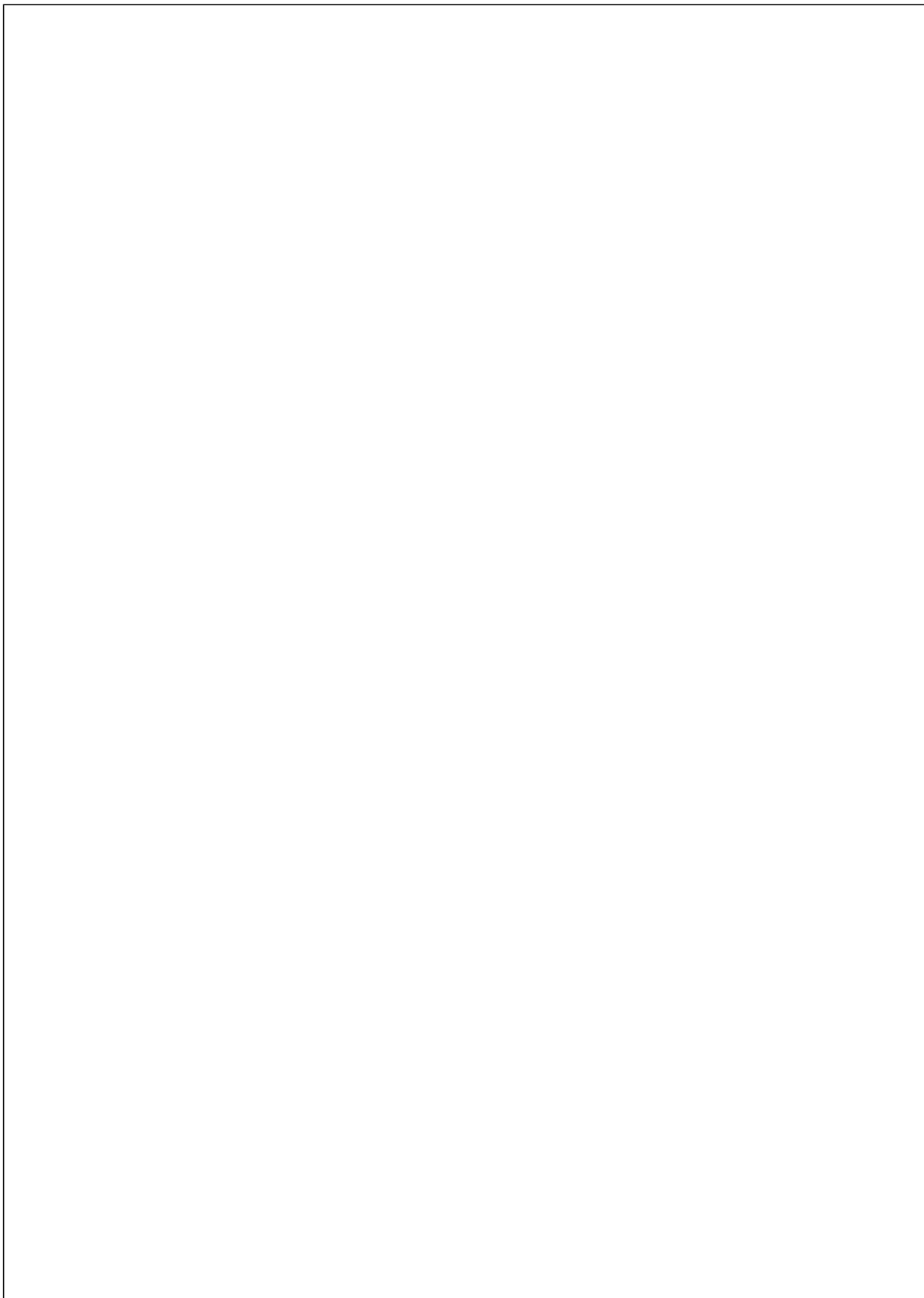

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/179739,Pawel-Was-Ujawnianie-struktur-Konspiracyjnego-Wojska-Polskiego-wiosna-1947-roku.html>
27.02.2026, 00:16

Paweł Wąs: Ujawnianie struktur Konspiracyjnego Wojska Polskiego wiosną 1947 roku

Spośród ponad trzech tysięcy osób ujawnionych w trakcie akcji amnestyjnej wiosną 1947 r. na terenie województwa łódzkiego, niemal pięćset było członkami i współpracownikami Konspiracyjnego Wojska Polskiego – największej antykomunistycznej organizacji zbrojnej działającej w pierwszych latach powojennych w centralnej Polsce.

22.02.2026

[Aparat bezpieczeństwa](#) [Konspiracja](#) [Podziemie antykomunistyczne](#)

22 lutego 1947 r., po sfałszowanych wyborach z 19 stycznia, nowo sformowany Sejm uchwalił Ustawę o amnestii. Jak to zaznaczono w propagandowym obwieszczeniu, miała ona umożliwić tym, którzy

„sprowadzeni na manowce zwalczali ustrój Demokratyczny Polski, zerwanie z ich dotychczasową przestępną działalnością i powrót do normalnego życia i pełni praw obywatelskich”.

Przy urzędach bezpieczeństwa utworzono Państwowe Komisje Amnestyjne, w skład których wchodził funkcjonariusze UB oraz przedstawiciele Rad Narodowych. Amnestia miała obowiązywać wobec osób, które w terminie dwóch miesięcy (od 25 lutego do 25 kwietnia) ujawnią się przed Komisją, zdając posiadaną broń, sprzęt techniczny, literaturę. Głównym jej celem była likwidacja antykomunistycznego oporu zbrojnego.

Komunistyczny aparat terroru pozyskiwał materiały do późniejszych rozpracowań, represji i aresztowań w szeregach podziemia oraz jego zaplecza: informatorów, łączników, meliniarzy itp. Ujawniający się wypełniali szczegółowe kwestionariusze, choć bardzo często zatajali wiele faktów ze swej działalności. Z akcji amnestyjnej skorzystało ponad 53 tys. osób, do czego należy doliczyć ponad 23 tys. osób przebywających w więzieniach oraz tymczasowo aresztowanych. Łącznie amnestia objęła 76 574 osoby.

Amnestia w Łódzkiem

Na terenie województwa łódzkiego komisje amnestyjne utworzono przy urzędach bezpieczeństwa w Brzezinach, Końskich, Kutnie, Łęczycy, Łodzi, Łowiczu, Opocznie, Pabianicach, Piotrkowie, Radomsku, Rawie Mazowieckiej, Sieradzu, Skierniewicach, Wieluniu. Celem popularyzacji amnestii, poszczególni starostowie wydali na terenie całego województwa stosowne obwieszczenia. Z inicjatywy Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Łodzi położono duży nacisk na rozpropagowanie akcji amnestyjnej na łamach regionalnej prasy. Dodatkowo przeprowadzono rozmowy z księżmi, w wyniku których większość z nich w swych kazaniach zachęcała członków podziemia do ujawnienia się.

W trakcie trwania amnestii, od 25 lutego do 25 kwietnia 1947 r., na terenie województwa łódzkiego ujawniły się 3103 osoby. Najlichnieszą grupę, 1609 osób, stanowili dezertrzy (z WP, KBW, MO i UB). Wśród ujawnionych 939 członków oddziałów podziemia zbrojnego, aż 491 było

żołnierzami Konspiracyjnego Wojska Polskiego.

Ujawnianie zwartych oddziałów

Początkowo amnestia nie spotykała się z dużym odzewem. Do dnia 5 marca skorzystało z niej zaledwie 96 osób. Wśród nich, na przełomie lutego i marca ujawnił się w całości kilkusobowy oddział Stanisława Jaworskiego „Upiora”, zdając posiadaną broń. Spowodowane to było dużą nieufnością ze strony członków podziemia niepodległościowego.

Charakterystycznym tego przykładem były rozmowy prowadzone z Wiesławem Janusiakiem „Prawdzicem”, ocalałym z aresztowań członkiem sztabu II Komendy KWP, dowódcą batalionu liniowego na terenie powiatu radomszczańskiego, szefem żandarmerii polowej. W dniu 28 lutego porozumiał się on telefonicznie z PUBP w Piotrkowie Trybunalskim oświadczając, że jest gotów ujawnić się na terenie jednej z okolicznych wiosek. Z rozkazu zastępcy Szefa WUBP w Łodzi Zdzisława Mroza, Szefa Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Piotrkowie odmówił legalizacji „Prawdzica” poza siedzibą komisji amnestyjnej. Janusiak nie dawał za wygraną i skontaktował się z WUBP w Łodzi, gdzie również zgłosił własną koncepcję ujawnienia się. Dopiero po otrzymaniu zapewnienia ze strony mjr. Mroza o całkowitym bezpieczeństwie dla swej grupy w przypadku legalizacji w siedzibie Komisji, „Prawdzic” przystał na warunki.

11 marca Janusiak stawiał się w siedzibie PUBP w Radomsku, gdzie zdał posiadaną broń i zapowiedział ujawnienie swego oddziału. Nastąpiło to 15 marca. Funkcjonariusze UB z Radomska, powiadomieni telefonicznie, wysłali po członków KWP samochody ciężarowe, zabierając w drodze powrotnej dużą ilość broni palnej wydobytej z kryjówek. W trakcie ujawnienia liczącego 33 żołnierzy oddziału wykonano dokumentację fotograficzną. W kolejnych dniach legalizowały się kolejne grupy podległe „Prawdzicowi”. Sam Janusiak, nie ufając komunistom, latem 1947 r. przedostał się na Zachód i osiadł w Birmingham.

W tym samym czasie, 11 marca, do PUBP w Piotrkowie Trybunalskim przybył dowódca batalionu KWP działającego na terenie powiatu piotrkowskiego, Józef Olejniczak „Konrad”, wraz z czterema członkami swego oddziału, zdając posiadaną broń, oraz zapewniając o szybkim ujawnieniu kolejnych podkomendnych. 15 marca „Konrad” wraz z dwudziestosobowym oddziałem stawiał się ponownie w PUBP w Piotrkowie, zdając duże ilości broni palnej. Zostało to uwiecznione w materiale filmowym, który został wyemitowany w Polskiej Kronice Filmowej nr 13/47. Na potrzeby nagrania, Olejniczak „ujawnił się” ponownie.

25 marca w PUBP w Wieluniu doszło do ujawnienia pierwszej, liczącej 13 ludzi grupy z oddziału KWP Antoniego Pabianiaka „Błyskawicy”, która zdała posiadaną broń. Sześć dni później, 31 marca, zgłosiło się kolejnych dziewięciu żołnierzy, z Antonim Pabianiakiem na czele. Wedle danych aparatu represji był to ostatni znaczący oddział podziemia na terenie województwa łódzkiego.

► [Czytaj więcej na portalu przystanekhistoria.pl](http://przystanekhistoria.pl)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Aparat bezpieczeństwa, Konspiracja, Podziemie antykomunistyczne

Artykuł